

V

vaakataitto ks. taitto

vaalikone Tiedotusvälineiden tarjoama internet-palvelu, jonka tarkoitus on auttaa äänestäjää valitsemaan hänelle sopivin ehdokas. Vaalikone sisältää kysymyksiä, joihin antamiensa vastausten pohjalta käyttäjä voi verrata ehdokkaiden mielipiteitä omiinsa.

vaatekaappijournalismi Poliitiikan journalismi, jossa sisältökysymysten sijasta keskitytään politiikan yksityiselämän käsittelemiseen.

vahtikoira Joukkoviestimien itsensä omaksuma, joskin käytännössä usein vain idealistiselle tasolle jäävä, yhteiskunnallinen rooli valvoa poliittista ja taloudellista vallankäyttöä ja puuttua havaitsemiinsa epäoikeudenmukaisuuksiin ja epäkohtiin *yleisen edun* nimissä. Vahtikoiran rooli on nähty käytännössä mahdolliseksi vain tilanteessa, jossa media voi toimia riippumattomana taloudellisesta ja poliittisesta painostuksesta. Käytännön toimitustyössä kriittisyys on osoittautunut valikoivaksi.

vahvistettu media Varsinaisen mediasisällön päälle rakennettu lisätieto, esimerkiksi pörssikurssinoteerausten juoksuttaminen uutislähetysten yhteydessä.

vahvistusmalli ks. kriisiviestintä

vaihtoehtojournalismi Journalismi, joka jonkin tai joidenkin keskeisten piirteittensä osalta poikkeaa aikansa *valtavirtajournalismin* yleisistä käytännöistä. Vaihtoehtojournalismin voi nähdä pyrkivän uudistamaan journalismin sisältöä ja muotoa, journalismin ja yleisön suhdetta sekä journalismia itseilmaisun foorumina. Vaihtoehtojournalismi hylkii ammatillisuutta journalismissa, ja sen voi nähdä kritiikiksi perinteistä uutis- ja faktajournalismia kohtaan, jossa journalistilla on hyvin rajoitetut mahdollisuudet ilmentää omaa subjektiaan. Vaihtoehtojournalismia voi esiintyä sekä tavanomaisissa että vaihtoehtoisissa joukkoviestimissä.

vaihtoehtomedia Yhteisnimitys medialle, joka on nähnyt tehtäväkseen valtavirtajulkisuudesta poikkeavien viestien välittämisen ja joka pyrkii hylkimään toiminnassaan ja asioiden julkistamisessa kaikkia mahdollisia ulkopuolisia rajoitteita.

vaihtoehtolehdistö Yhteisnimitys yhteiskunnallisia, esimerkiksi poliittisia ja kulttuurisia sovinnaisuuksia vastustaville, kokeileville, epäkaupallisille ja radikaaleille underground-lehdille. Vaihtoehtolehdet hylkivät vallitsevaa journalistista kulttuuria ja toimivat eräänlaisina institutionaalistuneen politiikan haastajina. Yhden asian liikkeinä toimivina niillä on kuitenkin usein taloudellisia vaikeuksia ilmoitustulojen riittävyden takia.

vaihtokappale Kustantajan maksutta ja molemminpuolisena vaihtotilauksena toiselta kustantajalta saama lehti.

vaihtosivu ks. painos

vaihtosuhteoria Käsite, jolla viitataan journalistien ja heidän lähteittensä pelimäiseen kanssakäymiseen ja molemminpuoliseen hyötyyn uutisaiheiden kehittäelyssä ja lähteiden käytössä sekä uutisten avulla saavutettavassa julkisuudessa. Esimerkiksi politiikan journalismissa toimittajat saavat poliitikoilta uutisaiheita, ja vastaavasti poliitikot hyötyvät saamastaan mediajulkisuudesta. Toisaalta vaihdannan osapuolet reagoivat toistensa pyrkimykseen hankkia valtaa kullakin hetkellä kontrolloimalla resurssiaan: poliitikot informaatiota ja media julkisuutta. Vuorovaikutussuhteesta tulee vaihtosuhte, koska kumpikin on riippuvainen toisesta.

vaihtuvuus Taajuus, jolla jotakin ohjelmaa seuraava yleisö vaihtuu tietyn ajan kuluessa.

vaikuttamisviestintä Viestintä, jonka päämääränä on vaikuttaa vastaanottajaan. Vaikuttamisviestinnän keinoja ovat esimerkiksi tiedon jakaminen, kasvattaminen, suostuttelu, propaganda ja aivopesu. Vaikuttamisen klassisia menetelmiä ovat *nimittelytekniikka* (arvolataus asioille tai ihmisille negatiivisilla ja leimaavilla adjektiiveilla), *sanojen symbolitekniikka* (arvolatautuneet nimet esineille tai asioille), *arvojen siirtämisen tekniikka* (haluttujen asioiden yhdistäminen yhteisön kunnioitamiin ja hyvinä pitämiin arvoihin), *henkilökohtaiset tarinat* (arvostetun henkilön näkemykset esimerkkinä), *kansan ääni* (mielikuva kaikkien yhdenmukaisesta ajattelusta), *tietojen sekoittamisen tekniikka* (mielikuvituksen ja todellisuuden sekoittaminen) ja *voittajan puolelle pääseminen* (ihmisten tarve olla suuren yleisön puolella).

vaikutus ks. joukkoviestintä: vaikutukset

vaikutusmalli Malli, joka pyrkii selittämään yksittäisen mediatuotteen yleisövaikutusta.

vaippi Trikkimäinen videoefekti, jossa kuvattu kohde katoaa, hiipuu tai leijahtaa kuvan sisään korvautuen samalla suuremmalla tämän kuvion "syövällä" kuvalla. Kuvattava kohde voi myös ilmestyä kuvaan pienenä ja kasvaa vähitellen korvaamaan kokonaan aiemman kuva-alan.

vakaumussuoja Toimittajan mahdollisuus kieltäytyä sellaisista työtehtävistä tai toimintamalleista, jotka ovat selkeästi ristiriidassa hänen vakaumuksellisten, esimerkiksi uskonnollisten tai poliittisten, periaatteittensa kanssa.

validiteetti Mittarin tai tutkimusmenetelmän kyky mitata sitä, mitä ollaan mittaamassa.

validity effect ks. validivaikutus

validivaikutus Teoria siitä, että ihmiset alkavat uskoa jonkin asian todenperäisyyteen kun sitä vakuutetaan mediassa riittävän usein.

valikko Verkossa esillä oleva yhteenveto vaihtoehdoista tai aiheista, joihin verkon käyttäjä voi linkkien avulla seuraavaksi siirtyä.

vallankaappaus- ja maanjäristyssyndrooma Länsimaisessa journalismissa vallitseva käsitys siitä, että kehitysmaita koskevat uutisarvoiset asiat liittyvä vain niiden poliittiseen kuohuntaan tai luonnon katastrofeihin.

valmistelu-aika Toimittajan tarvitsema aika juttunsa kirjoittamiseksi ja viimeistelemiseksi painettavaan tai lähetettävään kuntoon.

valmiustila 1) Suorassa radio- tai tv-lähetyksessä mukana olevalle henkilölle esitetty pyyntö olla valmiina omaa esiintymisosaamista varten. 2) Kuvaavaa kameraa koskeva ilmoitus.

valokuva Valon valoherkälle pinnalle (filmille) synnyttämä kuva, joka on reprodukoitu jatkokäsittelyä varten (paperille tai tietokoneen muistiin) esimerkiksi lehdessä tai televisiossa julkistettaviksi. Valokuva on tärkeä osa todellisuutta kuvaavaa journalistista lopputuotosta.

valokuvaessee Narratiivisessa järjestyksessä esitettyjen valokuvien muodostama kuvakertomus. Valokuvaessee on luonteeltaan analyttinen, tulkitseva ja kriittinen ja käsittelee aihettaan rajoitetusta, henkilökohtaisesta näkökulmasta. Se sisältää usein dramaattiset ja vahvat aloitus- ja lopetus kuvat joiden välissä on joukko kuvapareja, kuvasarjoja ja kuvakontrasteja.

valtaistuminen Populaarikulttuurin kyky kehittää ihmisten toimintakykyä ja sisäisen voiman tunnetta.

valtakunnallinen sanomalehti ks. sanomalehti

valtavirtaistaminen Mediaviestien yhdenmukaistava vaikutus, jolloin yleisön käsitykset

sosiaalisesta todellisuudesta muuntuvat median painottamaan suuntaan.

valtavirtajournalismi Journalismi, joka keskeisten piirteittensä osalta kuten aihevalinnaltaan, kielenkäytöltään, ulkoasultaan ja esitystavaltaan noudattaa yleistä ja vakiintunutta journalistista käytäntöä.

valvontamallit ks. joukkoviestintä: valvontamallit

valvontayhteiskunta Näkemys siitä, että viestintäteknologian yleistyminen (luottokortit, matkapuhelimet ym.) helpottaa vallankäyttäjien mahdollisuuksia seurata yksittäisten kansalaisten toimintoja.

vanha retoriikka ks. uusi retoriikka

vapaa muunnelma Toisen teoksen käyttäminen toisen teoksen lähtökohtana, esikuvana tai tausta-aineistona niin, että lopputuloksena syntyy uusi itsenäinen teos, johon muuntelijalla on tekijänoikeus. Vapaa muuntaminen on sallittu ilman alkuperäisen tekijän suostumusta. Kysymys siitä, milloin on kyse vapaasta muunnelmasta ja milloin lupaa vaativasta muunnelmasta on mahdollista ratkaista vain yksittäistapauksissa.

vapaa toimittaja Juttu- tai toimeksiantokohtaisen palkkion pohjalta, usein itsenäisenä yrittäjänä työskentelevä journalisti (kirjoittava toimittaja, valokuvaaja tai graafikko), jolla on usein useita asiakkaita. Nimitys viittaa keskiaikaisiin palkkasotureihin (*free lance*="vapaa peitsi") ja journalismin vaikuttamisen mahdollisuuksiin ("kynä on miekkaa mahtavampi").

varietee Useita lyhyitä esityksiä, kuten esimerkiksi laulua, sketsejä, tanssia ja taikatemppuja sisältävä teatteriesitys.

varmuuskopio Tietyn määrääjän säilytettävä kopio radio-, tv- tai verkkojutusta esimerkiksi niistä nostettavien kunnianloukkajuttujen ym. varalta.

vastaanottaja ks. viestintä

vastaanotto ks. joukkoviestintä: vastaanotto

vastaanottotutkimus ks. reseptiotutkimus

vastaava toimittaja Henkilö, jonka tehtävänä on johtaa ja valvoa toimitustyötä ja huolehtia hänelle sananvapausslaissa säädetyistä muista tehtävistä. Julkaisulle ja verkkojulkaisulle vastaavan toimittajan määrää julkaisija ja ohjelmalle ohjelmatoiminnan harjoittaja. Aikakautista julkaisua, verkkojulkaisua tai ohjelmaa varten voidaan määrätä myös useita vastaavia toimittajia.

vastakuva Kuva joka näyttää toimintaa päinvastaisesta suunnasta kuin tätä edeltävä kuva.

vastaus Joukkoviestimen julkistama yleisönkommentti tai -mielipide johonkin viestimen jo aiemmin käsittelemään asiaan, johon vastauksen lähettäjällä ei kuitenkaan ole varsinaista vastineoikeutta. Vastaus on tärkeä osa yhteiskunnallista tai julkista keskustelua.

vastine Arvostelun tai loukkauksen kohteeksi joutuneen yksityisen henkilön tai viranomaisen laissa määritelty mahdollisuus vastata häntä koskeviin väitteisiin ne julkistaneessa joukkoviestimessä. Vastineoikeus edellyttää erityistä asianomistajuutta, jolloin arvostelun on pitänyt kohdistua selvästi tunnistettavissa olevaan henkilöön. Lisäksi arvostelun on pitänyt olla yksilöity ja sisältää konkreettisia väitteitä. Vastineoikeuden ulkopuolelle jää tavanomainen kulttuurikritiikki, poliittinen arviointi tai muu mielipiteen ilmaiseminen eli alueet, joilla käydään tavanomaista julkista yhteiskunnallista keskustelua.

vastineoikeus Sananvapausslaissa määritelty yksityisen henkilö oikeus saada oma

näkemyksensä julkaistuksi samaa aihetta aiemmin käsitelleessä julkaisussa tai ohjelmassa. Edellytyksenä on, että henkilöllä nähdään olevan perusteltu syy katsoa tulleensa loukatuksi aikakautisessa julkaisussa, verkkojulkaisussa tai niihin rinnastettavassa, toistuvasti lähettävässä ohjelmassa esitetyn viestin sisällön johdosta. Aiemmin vastineoikeus koski myös viranomaisia. Vastine on julkaistava maksutta ja ilman aiheetonta viivytystä asianmukaisessa laajuudessa ja samankaltaisella tavalla kuin vastinevaatimuksen perusteena oleva viesti. Vastine ei saa olla sisällöltään lainvastainen eikä loukkaava. Vastaavan toimittajan on tarvittaessa avustettava vastineen teknisessä toteuttamisessa.

vastustusjournalismi Kriittinen journalistinen suuntaus, jossa toimittaja tai tiedotusväline näkee itsensä vastakkaiseksi voimaksi yhteiskunnalliselle vallankäytölle, sen eräänlaiseksi haastajaksi. Vastustusjournalismilla on yhteenliittymiä tutkivan journalismin ja journalismin vahtikoiran roolin kanssa.

vastuuttava journalismi Vallankäyttöä voimakkaasti kritisoiva journalismi, jossa toimittajat tuovat kansalaisten puolesta julki näiden raivoa kansalaisten kokemista erilaisista yhteiskunnallisista ongelmista.

v-chip ks. väkivaltasiru

vedos ks. vedostus

vedostus Tekstin, kuvan, sivun tai kokonaisen painoarkin painamista edeltävä tulostaminen tarkistusta varten.

vektorigrafiikka Tietokonegraafikan muoto, jossa kuva muodostetaan matemaattisista käyristä.

vektorikuva Matemaattisina yhtälöinä rakennettu digitaalinen kuva erittäin monipuolista muokkausta (tiedostojen koko pieni) varten. Vektorikuvasta muodostetaan bittikarttakuva halutulla resoluutiolla vasta kuvaa tulostettaessa.

velttouden laki Näkemys siitä, että tv:n katsoja on laiska ja seuraa kerralla vain yhtä kanavaa, koska valitseminen vaatisi liikaa ponnisteluja.

verkko Useista tietokoneista rakentuva tietojärjestelmä. Tietokoneet käyttävät erityisiä verkko-ohjelmia tiedostojen, sovellusten, kirjoittimien ja muiden verkkoon liitettyjen tietokoneiden resurssien jakamiseen.

verkkoaktivismi Tiettyä asiaa ajavan ryhmän jäsenten keskinäisen järjestäytymisen ja yhteydenpidon muoto tietoverkon välityksellä. Ryhmille on ominaista tiukka aihepiirirajaus ja rajattu näkökulma ajamaansa asiaan (esimerkiksi maksuttomaan joukkoliikenteeseen, kesätyön ehtoihin, nettipiratismiin tukemiseen). Verkon kautta vaihdetaan vinkkejä, opastetaan toiminnassa ja uutisoidaan asiaan liittyvistä viranomaisten toiminnasta. Ryhmät eivät yleensä käytä ideologisia tunnuksia.

verkkoasema Verkossa oleva jaettu asema tai kansio, joka on yhdistetty tietokoneeseen.

verkkoavaruus Tietoverkkopalvelujen luoman tilan ja yhteisön vaikutelma.

verkkobrändi Laajasti tunnettu verkkopalvelu, jolla ei ole merkittävästi vastaavaa liiketoimintaa verkon ulkopuolella.

verkkodemokratia Käsite, jota käytetään kuvailemaan niitä teorioita ja näkemyksiä, joiden mukaan (tietokonevälitteinen) verkkoviestintä edistää ihmisten keskinäistä viestinnällistä tasa-arvoa antamalla heille aiempaa paremmat mahdollisuudet tiedonhankintaan ja -välittämiseen. Näkemys perustuu yhtäältä tietotekniikan halpenemiseen ja toisaalta tietokoneiden verkottumiseen kansallisiin ja kansainvälisiin tietoverkkoihin. Verkkodemokratiaan liittyy myös näkemys tietoverkkojen lisäämistä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista kun kansalaiset

saavat aiempaa kätevämmän tietoa esimerkiksi poliittisesta toiminnasta ja pääsevät keskusteluyhteyteen poliitikkojen ja virkamiesten kanssa sähköpostin avulla. Näkemystä on kuitenkin kritisoitu siitä, että tekniset mahdollisuudet eivät sittenkään johda käytännössä demokratian tosiasialliseen lisääntymiseen. Ihmisiä ei välttämättä kiinnosta tiedonhankinta, eivätkä poliitikot tai virkamiehet pysty tai ehdit vastailla saamiinsa sähköpostiviesteihin.

verkkoetiketti ks. netiketti

verkkojournalismi Tietoverkkoja hyödyntävä, erittäin reaaliaikainen sähköisen tiedonjakelun ja julkaisemisen muoto. Tietoverkoissa esitettävä informaatio (teksti, kuva, ääni- ja videotiedostot) on tallennettu tietokantamuotoiseksi hypertekstiksi, infosolmuiksi ja niiden välisiksi linkeiksi. Verkkojournalismille on tyypillistä multimediallisuus (erilaisten esitystapojen yhdistely), *hypertekstuaalisuus* (ei-lineaarinen liikkuminen), vuorovaikutteisuus (uudenlainen osallistumis-, keskustelu- ja palautemahdollisuus), arkistomaisuus (tiedon valtava määrä ja sen kumuloituvuus) sekä virtuaalisuus (todellisen maailman "simulointi"). Verkkojournalismi laajentaa perinteistä journalistista työtä tiedonhankkimisesta ja yksittäisten juttujen työstämisestä erilaisten tietokokonaisuuksien ja verkko-yhteyksien rakentamiseksi, tietojen organisoimiseksi ja tietojen käytön ohjaamiseksi.

verkkojulkaisu Yhtenäiseksi laadittu verkkoviestien kokonaisuus, jota on tarkoitus julkaista toistuvasti. Verkkojulkaisu voi sisältää perinteisen tekstin ja kuvan lisäksi myös interaktiivisia osia, kuten keskustelupalstoja, linkityksiä, hypertekstiä ja palautemahdollisuuden.

verkkojuttelu ks. chat

verkkokauppa Tietoverkossa käytävä kauppa.

verkkokeskustelu ks. keskusteluryhmä

verkkokirjoittaminen Tekstin tuottaminen tietoverkossa julkaistavaksi niin että lukija löytää tarvitsemansa tiedot nopeasti ja helposti.

verkkolehti Tietoverkkoon säännöllisesti toimitettava, sanoma- ja aikakauslehdille tyypillistä aineistoa sisältävä yhtenäismuotoinen julkaisu tai palvelu. Sähköisessä muodossa luettava verkkolehti eroaa perinteisestä painetusta lehdestä jakelunsa (globaali), painoskustannustensa (painosmäärä on yksi ja samalla "rajaton"), reaaliaikaisuutensa (periaatteessa jatkuva sisällön päivitys), tietomääränsä (linkkien kautta "rajaton"), vuorovaikutteisuutensa (linkkien kautta eteneminen) sekä julkaistun aineiston vaivattoman saatavuutensa (sähköinen arkistojärjestelmä) suhteen.

verkkomedia Kuvaa, ääntä, liikkuvaa kuvaa ja tekstiä yhdistävä verkotettu media. Verkkomedia voi luoda uusia sosiaalisia vuorovaikutussuhteita ja -tiloja yhdistämällä monia pisteitä moniin pisteisiin, joista jokainen voi olla lähettäjä tai vastaanottaja. Esimerkkejä verkkomediasta ovat Internet, videokonferenssit ja sähköiset postipalvelut.

verkko-osoite Tiedoston tai hakemiston yksilöivä tunnus internetissä. Verkko-osoite koostuu palvelimen osoitteesta ja hyperlinkkien kohteesta ja kertoo, miten tietoa haetaan sekä mistä koneesta, hakemistosta ja tiedostosta etsitty tieto löytyy.

verkkopaikka Henkilön tai organisaation verkkosivuille varattu tila palvelimella.

verkkopalvelin Tietokone, joka hoitaa tiettyä tehtävää muiden samaan verkkoon kytkettyjen tietokoneiden pyyntöjen ohjaamana. Palvelinta hyödyntäviä tietokoneita kutsutaan yleensä työasemiksi.

verkkopalvelu Internetin kautta saavutettava palvelu tai palvelujen kokonaisuus, joka soveltuu käyttäjän tai käyttäjäryhmän jonkin tehtävän toteuttamiseen (sovellustuotteet kuten nettipankki) tai erimuotoiseen viestintään. Tietoverkossa oleva sisältö- ja sivukokonaisuus erottuu muista verkkopalveluista osoitteensa, ulkoasunsa tai toiminnallisuksiensa osalta. Verkkopalvelu

muodostuu useista verkkosivuista, jotka on liitetty toisiinsa linkkien avulla.

verkkoportaali ks. portaali

verkkopuhelin Järjestelmä, palvelu tai sovellus, joka mahdollistaa puheyhteyden tietoverkon käyttäjien välillä.

verkkopäiväkirja Yleensä yksittäisen henkilön ylläpitämä julkinen verkkosivusto, johon tehdyt muistiinpanomerkinnot ovat aikajärjestyksessä. Verkkopäiväkirjalla voi olla myös journalistista merkitystä, jos sivuilla käsitellään jotakin merkittävää uutistapahtumaa vaikka kirjoittaja ei olisikaan varsinainen journalisti. Tällöin kirjoittaja toimii jonkin tapahtuman havainnoijana tai kommentoivana silminnäkijänä. Verkkopäiväkirjoja ovat esimerkiksi yhteiskäytössä olevat *blikit* (*blogin* ja *wikin* yhdistelmät), päämäärättömät tai muuten sisällöltään kiinnostamattomat *kittyblogit*, erikoisteemoja käsittelevät *microblogit* ja voimakkaita poliittisia ja muita mielipiteitä sisältävät *warblogit*.

verkkoreportaasi Tietoverkossa julkaistava kuvakertomus, joka etenee kuvien muodostamina sivuina. Linkkirakenne mahdollistaa kertomuksen haarauttamisen monijuoniseksi tarinaksi. Usein kokonaisuuteen kuuluu useita pienempiä tarinoita, jotka esitetään muutaman kuvasivun mittaisina sisäiskertomuksina ja joilla on selkeä alku ja loppu.

verkkoselain Tietokoneohjelmisto, joka tulkitsee ja näyttää verkkosivulla olevia tiedostoja.

verkkosivu Verkkopalvelun pienin sisältökokonaisuus, joka voidaan toistaa käyttäjän verkkoselaimella kerralla katseltavaksi. Verkkosivu voi sisältää tekstiä, kuvia, animaatiota, ääntä ja liikkuvaa videokuvaa sekä hypertekstilinkejä toisille verkkosivuille. Kaikki linkkien avulla yhdistetyt verkkosivut eivät välttämättä sijaitse samalla verkkopalvelimella. Sivun voi lukea alusta loppuun vierityspalkin avulla. Sivulta toiselle voi siirtyä vain linkkien tai verkko-osoitteen avulla. HTML-tiedosto ei itse sisällä verkkosivulle kuuluvia kuvia tai ääniä, vaan ainoastaan viittauksen nämä sivun elementit sisältäviin erillisiin tiedostoihin.

verkkosivut ks. verkkopalvelu

verkkosivusto Tietyn organisaation tuottama tai tiettyä aihetta käsittelevä verkkosivujen joukko.

verkkososiaalisuus ks. virtuaaliyhteisö

verkkotaide Tietoverkkoa päämedianaan käytävä ja tietoverkon digitaalisia ja multimedian ominaisuuksia hyödyntävä taidemuoto.

verkkotunnus Verkkopalvelimen, palvelinryhmän tai vastaavan tiedostoalueen yksilöivä tunnus internetin osoitehierarkiassa, jonka perusteella yritys, organisaatio tai muu taho tunnistetaan osaksi internet-verkkoa. Esimerkiksi Jyväskylän yliopistolla on Suomessa rekisteröity aluenimi *juu.fi*. Rekisteröidyn osoitteen avulla voidaan viitata internet-tietoverkossa tarjottaviin palveluihin. Tunnusta käytetään esimerkiksi www-osoitteissa ja sähköpostiosoitteissa @-merkin jälkeen. Verkkotunnusjärjestelmä on jaettu ensimmäisen asteen verkkotunnuksiin, joita ovat maatunnukset eli *maajuuret* ja geneeriset verkkotunnukset eli *geneeriset juuret* (esimerkiksi *.com*) ja toisen asteen tunnuksiin (esimerkiksi yrityksen nimi).

verkkourkinta Henkilö- ja tilitietojen urkkiminen tietoverkoissa lainvastaisiin tarkoituksiin.

verkkoversio ks. näköislehti

verkkoviesti 1) Radioaaltojen tai televerkon välityksellä yleisön saataville toimitettu tieto, mielipide tai muu viesti. 2) Sähköpostina lähetetty henkilökohtainen viesti.

verkkoviestinnän koodit Isokirjaimiset lyhenteet, joilla verkon keskusryhmän osallistujat tai sähköpostin lähettäjät ilmaisevat jonkin asian tai mielipiteen. Tällaisia lyhenteitä ovat esimerkiksi: AYT (oletko paikalla, *are you there*), BTW (muuten, *by the way*), FYI (tiedoksesi, *for*

you information), IMHO (vaatimattomana mielipiteenäni, *in my humble opinion*), ROFLMAO (kiemurtelun naurusta lattialla niin että perse irtoaa, *rolling on the floor laughing my ass off*), DOM (namusetä, *dirty old man*), PAW (vanhemmat kylläivät selän takana, *parents are watching*).

verkkoviestintä Tietoverkkoja hyödyntävä tietotekniikkapohjainen viestintä erityisesti internetin ja sähköpostin kautta. Perinteisestä joukkoviestinnästä verkkoviestintä eroaa ei-linearisella viestintäjärjestelmän rakenteellaan ja digitaalisessa muodossa olevalla viestien informaatiolla. Verkkoviestinnälle on tyypillistä multimediumaisuus (teksti, kuva, ääni, video, animaatio), mielivaltaisen liikkumisjärjestyksen mahdollistava hypertekstuaalisuus, pakettivälitteisyys (viestiä ei ohjaa kukaan, vaan se kulkee omia polkujaan), samanaikaisuus (tiedon kulkeminen yhtäaikaaisesti kaikille vastaanottajille) ja interaktiivisuus eli vaivattomuus reagoida viesteihin.

verkkoviettely Internetin kautta tapahtuva alaikäisten houkuttelu seksuaaliseen toimintaan.

verkkoyhteisö Verkon kautta yhteyttä toisiinsa pitävä virtuaalinen ihmisten joukko.

verkonloppu Internetiä kenties uhkaava tuho.

verkostoituminen Sattumanvaraisesti rakentuva joukko internetin käyttäjiä, joilla on yhteinen tavoite jonkin, usein ajankohtaisen asian selvittämiseksi. Klassinen esimerkki verkostoitumisesta on Vantaan Myyrmannin ostoskeskuksen räjäytys syksyllä 2001. Joukkoa internetin käyttäjiä alkoi askarruttaa pommimiehen henkilöllisyys. Satojen netin käyttäjien verkkoharavointi johti lopulta siihen, että räjäyttäjän henkilöllisyys paljastui ilman että jäljitystoimintaa olisi organisoitu mitenkään. Keskustelukanavalle tuotettiin uutta tietoa, jonka luotettavuutta arvioitiin yhdessä.

versaali Suuraakkonen.

versiointi 1) Useiden eri versioiden tekeminen samasta mediasisällöstä tai –aiheesta eri medioihin tai saman median eri kanaville. 2) Samasta lähetysmateriaalista toisiin lähetystarpeisiin muokattu lähetys tai lähetysosuus.

vertaisverkko Internetissä toimiva tiedostojen vaihtorinki, jossa käyttäjät jakavat omalta koneeltaan tiedostoja muille käyttäjille ja lataavat vuorostaan itselleen tiedostoja muilta käyttäjiltä. Verkkoa käytetään enimmäkseen musiikin, elokuvien ja pelien jakeluun. Tekijänoikeudellisesti suojatun materiaalin luvatonta levittäminen tiedostonjako-ohjelman välityksellä on laitonta, vaikka musiikkikappaleiden lataaminen omaan käyttöön onkin sallittua.

vertaisviestintä Viestinnän yleiskäsite, jolla kuvataan verkkoviestinnän synnyttämää uudenlaista viestintäympäristöä ja viestimisen aiempaa "demokraattisempia" mahdollisuuksia. Vertaisviestinnässä jokaisella on yhtäläiset mahdollisuudet viestien lähettämiseen samalle (yhteiselle) yleisölle, päinvastoin kuin esimerkiksi joukkoviestinnässä, jossa viestimet usein rajoittavat haluttujen viestien pääsyä julkisuuteen.

vertikaalinen julkaisu Ammattilehti, joka on suunniteltu ja suunnattu saman toimialan piirissä oleville erilaisia työtehtäviä suorittaville henkilöille.

vertikaalinen keskittyminen Pystysuora median omistuksen keskittyminen, jossa yhtiöt kontrolloivat oman alansa tuotantoa sen arvoketjun alusta loppuun. Esimerkiksi sanomalehti voi omistaa lehtien ohella myös kirjapainon ja lehtien jakelutoiminnan tai elokuvayhtiö omistaa studion, levitysverkoston ja teatteriketjun.

vertikaalitaitto ks. taitto

vidclip Lyhyt videopätkä elokuvasta tai tv-ohjelmasta uutis- tai promootiotarkoitusta varten.

video Sähköiseen tallennukseen perustuva audiovisuaalinen viestintämuoto tai -väline. Kuvan

ja äänen tallentamiseen ja toistamiseen tarkoitetussa järjestelmässä ohjelmatuote tallennetaan magneettinauhalle. Yleisön kannalta videotekniikka mahdollistaa aikasiirron eli lähetystä myöhemmän ohjelman seuraamisen. Videokuvauskalusto on aiempaa kevyempää ja halvempaa, ja myös kehittämättömän tallennuksen välitön tarkastelu on mahdollista. Videoteknologia on paitsi vaikuttanut mediatuotantoon ja –vastaanottoon, myös muokannut audiovisuaalisen ilmaisun estetiikkaa.

videoaktivismi Uusi ”demokraattinen” viestintämuoto, jonka voidaan nähdä antavan valtaa tavallisille ihmisille oikeassa paikassa oikeaan aikaan tallennettujen kotivideokuvien kautta. Amerikkalainen videoharrastaja kuvasi salaa Los Angelesissa 1991 poliisit pahoinpitelemässä mustaa rekkakuskaa. Videon julkinen esittäminen CNN:n uutiskanavalla sai aikaan rotumellakoita sen jälkeen kun poliisit oli vapautettu syytteistä.

videoblog Videota hyödyntävä verkkoblog.

videobook Koulutuksellinen videoesitys, joka opiskelijat voivat ladata verkkosivulta osana käymäänsä kurssia.

videofiili 1) Videotekniikasta, -kuvaamisesta ja –tuottamisesta erityisen kiinnostunut henkilö. 2) Videoelokuvista erityisen kiinnostunut henkilö.

videografia Videokameroiden käyttö elokuvien tai tv-ohjelmien tuotannossa.

videografiikka Graafisten esitysten sähköinen valmistaminen.

videogrammi 1) Sähköisesti tuotettu kuvallinen esitys. 2) Laite, joka muuntaa televisiokuvan sanomalehdessä painokelpoiseksi värikuvaksi.

videokratia Television kautta tapahtuva vallankäyttö.

videokortti Tietokoneeseen liitettävä kortti, jolla videokamerassa tai nauhurissa oleva videokuva siirretään editoivaksi tietokoneelle.

video magazine Asiakkaille tai tilaajille toimitettava videokasetti, joka sisältää asiakaslehdelle tyypillistä kuluttajainformaatiota kasettia tuottavan yrityksen tuotteista tai palveluista.

video nasty Väkivaltaista ja pornografista aineistoa sisältävä videonauhoitus.

video-on-demand ks. tilausvideo

videopaja Video-ohjelmien tekijöitä palveleva usein kunnallinen toimintakeskus.

videopäiväkirja Päähenkilön usein itsensä kuvaama henkilökohtainen ”tilitys” tai muunlainen omien kokemusten kertominen osana kronologista elokuvaa tai tv-ohjelmaa.

videoseinä Yhden laajan videokuvan tai usean erillisen video-ohjelman samanaikainen esittäminen useasta monitorista.

videotapetti Televisiokuvan visuaalinen tausta, esimerkiksi uutisankkurin takana taustalla, usein jatkuvina ja samanlaisina toistuvat videoefektit.

videoteksti ks. tekstitelevisio

video verite Videodokumenttien käyttö ihmisten ja heidän elinympäristönsä esittämisessä.

vidiootti Kaiken aikansa television ja videoiden katseluun käyttävä henkilö.

vierailu ks. käynti

vieras Televisio- tai radio-ohjelmaan kutsuttu haastateltava tai esiintyjä.

vieritys Tietokoneruudun ikkunassa olevan näyttökuvan osan siirto vaaka- tai pystysuunnassa siten, että ruudun näytöllä olevaa tietoa tulee esiin ikkunan yhdestä reunasta sen kadotessa toisesta.

viesti Viestintätapahtuman aikana välitettävä informaatiokokonaisuus ja sille annettu merkityssisältö. Viestiä voidaan pitää ärsykesarjana, joka aiheuttaa vastaanottajassa tiedollista toimintaa, kuten ajattelua, päättelyä tai muistamista. Marshal McLuhanin mukaan "väline on viesti", ts. itse media - esimerkiksi televisio - voi tulla tärkeämmäksi kuin sen välittämät viestit.

viestin ks. joukkoviestin

viestinnällistyminen Poliittikkaa ja julkisuutta yhdistävä markkinahypoteesi, joka painottaa joukkoviestimien merkitystä poliittisessa toiminnassa. Viestinnällistyminen rakentuu neljälle perusolettamukselle: yhteiskunnassa vallitsevalle informaation ylitarjonnalle, median toimintaa ohjaavalla omalle suhteelliselle autonomialle (eräänlaiselle professionalisoituneelle medialogiikalle), poliittisten toimijoiden pelaamalle julkisuuspelille (oman toiminnan suunnittelussa huomioidaan median kautta syntyvä julkisuus) ja joukkoviestimien kasvaneelle merkitykselle äänestäjäkunnan käyttäytymisessä.

viestinnän manipulaatiomalli Malli, jonka mukaan mediayleisö tyytyy vastaanottamaan passiivisesti heihin voimakkaasti vaikuttava tiedotusvälineiden mediatarjontaa.

viestintä Informaation siirto ja vaihdanta ihmisten tai järjestelmien välillä. Viestinnän voi nähdä ihmisten väliseksi, kaksisuuntaiseksi (molemmipuoliseksi) sanomien, merkitysten ja kaikenlaisten vaikutelmien vaihtamiseksi ja siirtämiseksi erilaisten merkkijärjestelmien avulla. Viestintä on yhteydenpitoa, jossa ihminen toteuttaa ominaislaatuaan "sosiaalisena eläimenä". Viestintäprosessin ns. yleinen malli voidaan tiivistää kolmeen osaan: lähettäjään (lähteeseen ja lähettimeen), siirtotiehen (kanavaan) ja vastaanottajaan (vastaanottimeen ja määränpäähän). Lisäksi viestintäprosessiin kuuluu palaute eli vastaanottajalta lähettäjälle siirtyvä varsinaisen viestintäprosessin kannalta katsoen vastakkaissuuntainen tieto. Viestintää voidaan tarkastella yksilön sisäisviestintänä (ajatusprosessit), enintään muutaman hengen välisenä keskinäisviestintänä, ryhmäviestintänä ja median avulla tapahtuvana joukkoviestintänä. Vastaavasti sanoman vastaanottajan "julkisuuden asteen" perusteella viestintä voidaan jakaa *kohdeviestintään*, jossa sanomalla on vastaanottajiin ja sisältöön kohdistuvia rajoituksia ja jossa sanoma on tarkoitettu tietyille henkilöille tai henkilöryhmälle ja *joukkoviestintään*, jossa näitä rajoituksia ei ainakaan periaatteessa ole kun sanoma on julkinen ja se välitetään teknisin apukeinoin suurehkolle, pääasiassa itsevalikoituvalle yleisölle. Menetelmällisesti viestintä voidaan jakaa *kesto-* ja *pikaviestinnäksi* ja niiden alalajeiksi *painoviestinnäksi*, *tallenneviestinnäksi* sekä *johdeviestinnäksi* ja *radioviestinnäksi*. Myös erilaisia viestintä-loppuisia "viestimisen aloja" on runsaasti: esimerkiksi politiikan viestintä, kirjallinen viestintä, sanaton viestintä, sähköinen viestintä, uskonnollinen viestintä ja kansainvälinen viestintä. Vanhakantaisen *kommunikaatio*-sanon suomenkielinen nykyvastine viestintä ei tuo esiin ajatusta yhteisöllisyydestä samalla tavalla kuten esimerkiksi englannin *communication*. Pohjana oleva latinan *communicare* tarkoittaa jakamista, yhteiseksi tekemistä ja yhteiseen asiaan osallistumista.

viestintäbarometri ks. barometri

viestintähäiriö Viestinnällinen ongelmatilanne. Viestintähäiriöitä ovat *este* (lähetetty sanoma ei saavu lainkaan perille), *kohina* (sanomaan sekoittuu muita sanomia tai häiriöitä), *kato* (sanoma tulee vastaanottajalle, mutta osa siitä häipyä sisäisistä häiriöistä kuten aistimisesta johtuen) ja *vääristymä* (perille saapunut sanoma ymmärretään tai tulkitaan väärin).

viestintäilmapiiri ks. viestintäilmasto

viestintäilmasto Organisaation jäsenten tekemät havainnot ja luonnehdinnat oman työyhteisön viestinnästä, kuten sen tasosta ja muutoksista erityisesti keskinäisen vuorovaikutuksen tasolla.

Ilmasto on yksilöllinen kokemus, joka voi vaihdella hyvinkin nopeasti.

viestintäjohtaja ks. tiedottaja

viestintä: juridiikka Viestintää ja joukkoviestimien toimintaa säätelevä erillisten lakien kokonaisuus. Suomalaista viestintää koskeva lainsäädäntö koostuu viestinnän perussäätelystä (sananvapauslaki), julkisuutta ja salassapitoa koskevasta lainsäädännöstä, tiedonhankintaa koskevista rajoituksista (kotirauha, salakuuntelu, salakatselu), julkaisemiseen liittyvistä rajoituksista (kunniansuoja, kansainryhmän suojat, yleinen järjestys), tekijänoikeudellisesta lainsäädännöstä ja muutamista 1990-luvulla uudistetuista laista (yleisradiolaki, median omistuksellista keskittymistä säätelevä lainsäädäntö).

viestintäjärjestelmä ks. joukkoviestintä: järjestelmät

viestintäkampanja Suunnitelmallinen, tietyn kestoisen toimintojen kokonaisuus organisaation jonkin ennalta asettaman viestinnällisen tavoitteen toteuttamiseksi. Viestintäkampanjassa määritellään viestittävän sanoman aihe, tavoitellut vaikutukset, sanoman muotoilu, kohderyhmät, kanavat, ajoitukset ja resurssit. Kampanjan onnistumista arvioidaan vertaamalla saavutettuja ja tavoiteltuja vaikutuksia toisiinsa.

viestintäkanava Erilaisten signaalien, koodien ja merkkien siirtoon käytettävissä oleva tekninen keino, kuten ääni- ja radioaallot ja kaapelit.

viestintäkasvatus Peruskoulutasoinen tai sen jälkeinen koulutus, jolla pyritään perehdyttämään koulutettavat tietoyhteiskunnan erilaisiin piirteisiin, kuten uusiin medioihin, viestintätekniikoihin ja uusiin ilmaisukeinoihin. Tärkeä osa viestintäkasvatusta on harjaannuttava oppilaat havainnoimaan ja tulkitsemaan joukkoviestimien tarjontaa ja opastaa tämän tarjonnan kriittiseksi ja valikoiviksi käyttäjiksi. Viestintäkasvatuksesta on syytä erottaa opetus, jossa joukkoviestimien materiaalia käytetään opetuksen apukeinona muiden opetussisältöjen käsittelylle.

viestintäkultuuri 1) Yksittäisessä organisaatiossa vallitsevat viestintää määrittävät tavat, normit ja käytännöt. 2) Kansallisella tasolla tapahtuva ihmisten (viranomaisten, kansalaisten, kansalaisjärjestöjen) viestinnällinen vuorovaikutus, johon ovat vaikuttamassa historialliset ja teknologiset tekijät. Viestintäkultuuri on heijastusta vallitsevasta yhteiskunnallisesta ilmapiiristä ja sen ihmisten käyttäytymistä muovaavista arvoista, arvostuksista ja asenteista.

viestintämaisema Kokonaisuus, joka koostuu kaikista niistä medioista ja viestintätavoista, jotka ihmisillä on käytettävissään sekä ihmisten suhteesta niihin.

viestintäpoliittinen ohjelma ks. viestintästrategia

viestintäpolitiikka 1) Yhteiskuntapolitiikan osa-alue, jossa tarkastellaan joukkoviestinnän ja kohdeviestinnän tarpeita ja resursseja ja laaditaan ks. viestintäjärjestelmien kehityssuunnitelmia. Sähköisessä joukkoviestinnässä viestintäpolitiikalla ymmärretään niitä julkisen vallan toimia, joilla järjestetään sananvapauden harjoittaminen yhteiskunnassa, annetaan tälle viestinnän alalle tehtäviä sekä organisoidaan alan perusrakenteet. Teknis-taloudellisten rajoitusten ja viestintäpoliittisen tradition seurauksena yhteiskunta sääntelee sähköistä viestintää tiukemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin painettua viestintää, jonka harjoittaminen on vapaata. Graafiseen viestintää kohdistuva viestintäpolitiikka onkin merkityksellinen erityisesti sananvapausnäkökulman ja joukkoviestinnän keskittymisen kannalta. Viestintäpolitiikassa on kysymys määrätietoisista poliittisista toimista kansallisten tai kansainvälisten viestintäolojen muovaamiseksi ja viestintäkysymysten laaja-alaiseksi tarkastelemiseksi. Joukkoviestintäolojen ja yhteiskunnan muiden viestintäjärjestelmien selvitystyötä varten on usein asetettu erityisiä viestintäpoliittisia komiteoita. Erilaisilla taloudellisilla tukimuodoilla on pyritty tasapuolistamaan sananvapauden toteutumista eri väestöryhmien keskuudessa. Taloudellis-yhteiskunnallisten vaikutusten lisäksi viestintäoloja muovaa voimakkaasti myös tekninen kehitys. 2) Yksittäisen organisaation viestinnässä noudatettavat toimintaperiaatteet.

viestintäpäällikkö ks. tiedottaja

viestintästrategia Peruslinjaukset ja keinot, joiden avulla viestintä saadaan tukemaan organisaation strategisia tavoitteita. Strategiassa määritellään viestinnän periaatteet, resurssit ja viestintävastuut sekä tarkennetaan kohderyhmät, sanomat ja niiden välitysmediat. Viestinnän tuloksia seurataan johdonmukaisesti. Viestintästrategian runko muodostuu nykytilan analyysistä, yhteisön toimintastrategiasta, viestinnän resursseista, strategiakauden päätavoitteista ja toiminnoista, jotka määritellään esimerkiksi vuodeksi kerrallaan sekä tulosten seurannasta, analyysistä ja niihin pohjautuvasta johtopäätösten tekemisestä. Viestintästrategiaan sisältyy monia lyhyemmän aikavälin ja tarkemmin määritellyn tavoitteen viestintäsuunnitelmia, joita voidaan laatia esimerkiksi tiettyä tilannetta varten. Tällaisia ovat esimerkiksi viestinnän vuosisuunnittelu, viestinnän projektisuunnittelu ja kriisiviestinnän toimintamalli. Viestintä pyritään kytkemään kiinteästi yhteisön johtamiseen ja arkitoimintaan. Organisaatiossa pyritään rakentamaan tasapainoa toiminnalle ja viestinnälle eli sille, mitä tehdään ja mistä kerrotaan kaikille tärkeille yhteistyö- ja kohderyhmille.

viestintäsuunnitelma Operatiivinen, organisaation viestinnän taktisista toimenpiteistä rakentuva vuosisuunnitelma, jonka avulla perustellaan viestinnän varojen käyttöä.

viestintäteknologia Tietokone- ja tietoliikennepohjainen digitaalisen, äänellisen tai kuvallisen informaation hankkiminen, käsittely, tallennus ja jakelu.

viestintätoimisto Kaupallinen yritys, jonka tarkoituksena on toimittaa joukkoviestimille erilaista suoraan julkaistavaksi tarkoitettua tai taustamateriaalia.

viestintätutkimus ks. tiedotustutkimus

viestintätyyli Henkilölle tyypillinen toimintatapa, jolla hän ilmaisee suhdettaan keskustelukumppaniin, käsiteltävään asiaan ja puhetilanteeseen. Omasta viestintätyylistä ei yleensä olla tietoisia ja siitä johtuvat väärinkäsitykset ovat tavallisia sekä kulttuurin sisäisessä että kulttuurienvälisessä viestinnässä. Viestintätyyliin vaikuttavat esimerkiksi kielellisen viestinnän tyylit, suoruus tai epäsuoruus, ja argumenttien esittämisrakenne. Puheen ja hiljaisuuden määrä ovat myös viestintätyyliin vaikuttavia tekijöitä. Ratkaisevaa ei siis ole ainoastaan se, mitä sanotaan, vaan miten se sanotaan.

viestintäverkko Sanomien kulkureitit organisaation sisällä tai organisaatioiden välillä. Verkon muotoon ja kokoonpanoon vaikuttavat organisaatioiden jäsenten roolit, sanomien kulkusuunta, sanomien osoite ja sanomien sisältö. Virallisen viestintäverkon lisäksi organisaatiossa voi toimia myös epävirallinen viestintäverkko, "puskaradio", joka on nopea ja tarkka, mutta voi välittää myös virheellistä tai organisaation toiminnalle vahingollista tietoa. vrt. tietoverkko, verkostoteoria

vihjelehti Kutsumanimi aikakauslehdestä, jonka sisällöstä merkittävä osa pohjautuu yleisön lähettämiin juoruihin tai omiin havaintoihin, joista lehti maksaa lähettäjälleen erillisen vihjepalkkio. Toimintaa on merkittävästi edesauttanut matkapuhelimien ja kuvapuhelimien yleistyminen.

viidakkorummut ks. puskaradio

viides valtiomahti Sähköiselle medialle, ensin radiolle ja myöhemmin televisiolle annettu kutsumanimitys *neljättä valtiomahtia* edustavan lehdistön rinnalla.

viikkopeitto Yleisötutkimuksessa niiden radiokuuntelijoiden tai tv-katselijoiden suhteellisesta määrästä tutkitussa väestössä saatu prosenttiosuus, jotka ovat ilmoittaneet seuraavansa radiota tai televisiota vähintään puolet yhdestä 15 minuutin jaksosta yhden päivän aikana suhteutettuna koko tutkittavaan väestöön ja sovellettuna viikkotasolle.

viikonvaihte Sanomalehden vain kerran viikossa ilmestyvä "lukupakettimainen" osa tai osasto, joka sisältää sanomalehteä väljemmin ajankohtaista aineistoa.

viiriotsikko ks. otsikko

viisi ämmää ja koo Uutiskirjoittamisen yleisohje, jonka mukaan uutisen tulisi kertoa vastaukset kysymyksiin mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka.

viittausanalyysi Bibliometrinen tapa arvioida tutkimuksen leviämistä ja käyttöä lähdeaineistona tieteellisessä kirjallisuudessa.

viiterivi Esirivi

viivakuva Kuva, joka on tehty käyttäen vain peitteisiä pintoja ja täysiiä, tummuudeltaan samanlaisia viivoja.

villi tallennus Toisiaan vastaavan äänen ja kuvan eriaikainen tallentaminen.

vinjetti Painotuotteen tai verkkosivun kuvituksessa käytettävä pienikokoinen graafinen tunnuskuva tai somistuselementti, joka opastaa lukijan löytämään etsimänsä toistuvan aineiston tai aiheen. Nimitys johtuu siitä, että alkuaan vinjetit muistuttivat viiniköynnöstä.

vinkki 1) Toimitukselle sen ulkopuolelta tullut uutisaihe tai juttuidea, joka saattaa sellaisenaan tai "jalostettuna" toimituksen omalla ideoinnilla johtaa jonkin asian käsittelemään ko. välineessä. vrt. journalistinen työprosessi. 2) Vinkkijuttu. 3) Vinkkiversio. 4) Vinkkikooste, vinkkilaatikko.

vinkkijuttu ks. juttu

vinkkilaatikko Etu- tai premiäarisivulle sijoitettu luettelo lehden tärkeimmistä jutuista.

vinkkiversio Etu- tai premiäarisivulle sijoitettu lyhyt tiivistelmä lehden sisäsivulla olevasta laajemmasta jutusta.

vinku Äänisignaalin tasosäädössä käytettävä testiääni.

violin piece Julkaisun yleisilmettä tai julkaisupolitiikkaa "viulumaisen esityksen tyyliin" kuvaava lehden pääjuttu.

virallinen lehti ks. aikakauslehti

virta Television passiivinen seuranta, jossa ohjelmisto näyttäytyy katsojalle yhtenäisenä virtana, ilman että varsinaiset ohjelmat erottuisivat mainoksista. Virtamaisen ohjelmiston on nähty tuottavan virtamaista katselua: ohjelmien sijasta katsotaan televisiota ja surffaillaan päämäärättömästi eri kanavien välillä.

virtaustoisto Videon tai äänen lähettäminen vastaanottajalle jatkuvana mediavirtana, jolloin sitä voidaan kuunnella sitä mukaa kun dataa vastaanotetaan. Toiminta perustuu puskurointiin ja tehokkaisiin pakkausmenetelmiin. Videotiedoston esittäminen käynnistyy kun riittävä määrä dataa on latautunut selaimen muistiin. Videon loppuosa latautuu vähitellen esityksen aikana.

virtuaali-identiteetti Virtuaaliympäristössä toimivan henkilön mahdollisuus anonymiteettiin ja ominaisuuksiensa, kuten sukupuolen, iän tai koulutustaustan vapaaseen valintaan.

virtuaalikirjasto Verkkomainen tai verkottunut tiedonhallinta, jota asiakkaat voivat käyttää kuin kirjastoa tilaamalla aineistoa käyttöönsä esimerkiksi tietokonepäätteensä avulla. Käsitettä hämärtää jossakin määrin se, että kirjastot ovat yleensä myös virtuaalikirjastojen tiedontuottajia ja käyttäjiä, eivät sen osia.

virtuaalinen Näennäinen, epätodellinen, valheellinen.

virtuaalitodellisuus ks. keinotodellisuus

virtuaaliviittaus Tietoverkossa olevaan aineistoon tehty tutkimustiedon viittaus.

virtuaalilyhteisö Tietoverkon välityksellä toisiinsa yhteyttä pitävä kiinteähkö ihmisryhmä, joka ei välttämättä tapaa toisiaan koskaan reaalityodellisuudessa, mutta voi silti tuntea toisensa hyvinkin henkilökohtaisella tasolla.

virus Tietokoneen tai tietojärjestelmän toimintaa haittaava tai tiedostoja tuhoava tai muuttava ohjelma, joka pyrkii leviämään itseään monistamalla.

visuaalinen järjestys Visuaalisen todellisuuden säännönmukaisuudet ja niihin kytkeytyvät merkitykset.

visuaalinen kulttuuri Näköaistiin nojautuva merkitysvälitteinen toiminta ja tämän toiminnan erilaiset lopputuotteet.

visuaalinen lukutaito Visuaalisten järjestysten taju ja kyky tehdä niistä perusteltuja tulkintoja.

visuaalisuus 1) Esineen tai asian silmin havaittava ominaisuus. 2) Näkyvä todellisuus, mukaan lukien myös mielikuvat ja kielen vertauskuvat.

VOD (*video-on-demand*) ks. tilausvideo

voice-over –kerronta Dialogi tai selostus, joka tulee kuvan ulkopuolelta ilman että äänilähde näkyy. Menetelmää käytetään usein tv-mainoksissa.

voicer ks. voice report

voice report 1) Televisio- tai radiojuttu, jossa toimittaja kuittaa lähetyksensä päättyneeksi ilmoittamalla nimensä ja juttunsa lähetyspaikan. 2) Tv-juttu, joka sisältää ulkopuolisen selostuksen.

voileipäpoika Useimmiten nuori poika, joka kantaa mainosplakatteja edessään ja takanaan (kantaja muistuttaa kerrosvoileivän höysteitä).

volumetrics Markkinointimittausmenetelmä, jossa arvioidaan paitsi mainonnan saavuttaman yleisön määrää, myös näin tavoitettujen yksittäisten henkilöiden merkitystä mainostetun tuotteen tai palvelun ostajina.

volyyymi Lehden vuotuinen painosmäärä (levikki kerrottuna ilmestymiskertojen vuotuisella määrällä).

voyerismi Ihmisten tai muiden kohteiden tirkistely niin ettei kohde tiedä olevansa tarkkailtavana.

vox pop Gallup-kyselyn slangitermi varsinkin tv-työssä (lat. *vox populi* kansan ääni).

VPN (*virtual private network*) Yleisen televerkon avulla rakennettu asiakasyritysten välinen virtuaalinen yksityisverkko. Verkko on näennäisesti yksityinen, sillä yritykset käyttävät sitä kuin omaa vuokrayhteyttä, vaikka todellisuudessa yhteys voi olla jaettu usean käyttäjän kesken.

VPS (*viewers-per-set*) Yksittäisen ohjelman katsojamäärä suhteessa samanaikaisesti avoinna olevien tv-vastaanottimien määrään.

vuorontekijä Vajaata työviikkoa tekevä, vakinaisen toimittajakunnan vuoroja ”paikkaava” sijainen toimitustyössä.

vuorovaikutteinen televisio ks. interaktiivisuus

vuorovaikutteinen viestintä Viestintä, jossa yhdessä luodaan viestittäville asioille merkityksiä

ja tulkitaan asioiden tilaa.

vuorovaikutus 1) Yhden tai useamman käyttäjän ja ohjelman tai laitteen välinen kanssakäyminen ja kaikkien toiminnan vaikutus kaikkien ratkaisuihin. 2) Joukkoviestimien toiminnan ja yhteiskunnallisten tapahtumien vaikutus toisiinsa.

vuotojournalismi Salaisten tai luottamuksellisten tietojen epävirallinen ja usein tarkoitushakuinen välittäminen medialle. Käytäntö on tyypillistä varsinkin politiikan journalismissa, jossa poliitikot tai puolueet vuodattavat kiusallisia tietoja kilpailijoistaan (puolueiden sisäisistä kiistoista, poliitikkojen väärinkäytöksistä tai töppäilyistä").

vähittäinen paljastaminen Lähikuvalla alkava otos, joka ei aluksi paljasta kohteen ympäristöä, mutta laajenee sitten täyteen kokoonsa aiheuttaen yllätyksen. Käytetään yleisesti myös sarjakuvastripeissä.

väkivaltasiru Tekninen ratkaisu televisio-ohjelmien seuraamisen hillitsemiseksi. Sirun avulla vanhemmat voivat valvoa lastensa television katsomista estämällä väkivaltaisiksi tai seksillä mässäileviksi koodattujen ohjelmien seuraamisen.

välikuva Leike, jolla tv-jutussa keskeytetään jakso toimittajan mainitseman asian tai juttuun kuuluvan insertin esittämiseksi.

välineellinen mediankäyttö Päämäärätietoinen, lähinnä tiedollisiin motiiveihin pohjautuva median valikoiva käyttö.

väliotsikko Tekstin luettavuuden helpottamiseksi asiakokonaisuuksien väliin sijoitettu lyhyehkö otsikko.

välistys Tekstin esteettisyyteen ja luettavuuteen vaikuttava typografinen esitysmuoto. *Kirjainvälistys* määrittelee kirjainten välisen etäisyyden toisistaan, *sanavälistys* sanojen välisen tyhjän tilan ja *rivivälistys* tekstin peruslinjan etäisyyden seuraavan rivin peruslinjaan.

välittävä kuvakulma ks. kuvakulma

väljä lehti ks. tiukka lehti - väljä lehti

värikartta Painettu värillinen kuvio osavärien erilaisesta rasterisävyjen yhdistelemisestä syntyvän yhdistelmävärissävyä esittämiseksi.

vääristymä ks. viestintähäiriö